

HEILSA

Jagstran eftir serligum eyðkennum hjá krabbakyknum

– Nýggj granskingarverkætlan skal avdúka eymastu punktini hjá krabbakyknum, og henda vitan skal brúkast, tá nýggjar og meira effektivar viðgerðir skulu mennast, siga professararnir, Jiri Barteks og Nils Brünner

Vilmund Jacobsen

Granskarar kring heimin jagstra loyndarmálið aftanfyri serligu evnini hjá krabbakyknum at nøra um seg, yvirлива og »snýta« viðgerðirnar.

Ein nýggj granskingarverkætlan hjá Kræftens Bekæmpelse í Danmark skal nú kortleggja tvær serstakar mekanismur, sum skilja krabbakyknur frá vanligum kyknum.

Væntandi er, at úrslitið av granskingini fer at kunna brúkast til at betra viðgerðina av nógvum krabbasjúkum – og ikki minst til at tillaga viðgerðina til einstaka sjúklingin.

Hvør er munurin?

Men, hvør er so munurin á krabbakyknum og vanligum kyknum?

Hesin spurningur fyllir nógv hjá granskarum kring heimin og gevur eisini grundarlag fyri granskingarverkætlanini hjá professaranum, Jiri Barteks, har granskararnir hyggja nærri at arvaeginleikum og eggjahvítaevnum (proteinum) hjá kyknunum.

Hvør er munurin á krabbakyknum og vanligum kyknum? Hesin spurningur fyllir nógv hjá granskarum kring heimin

– Vit fara at kanna tær mekanismur í krabbakyknum, sum eru ymiskar frá teimum frísku kyknunum. Jú, betri vit skilja munin, tess betri kunnu vit gera av, hvør rætti heilivágurin er – uttan at skaða tær frísku kyknurnar ov nógv.

Tað er Jiri Bartek, sum

sjálvur stendur á odda fyri nevndu granskingarverkætlan.

Í meira enn 20 ár hevur hann verið knýttur at Kræftens Bekæmpelses Center for Kræftforskning við professaranum, Nils Brünner á Københavns Universitet sum samstarvs-parti. Jiri hevur sett fokus á tvær serliga týðningarmiklar mekanismur, nevniliga stabilitetin í arvaeginleikunum hjá kyknunum og gerðini av eggjahvítaevnum (proteinum) í kyknunum.

Skræddaraseymað viðgerð

Tað er týðningarmikið at fáa eitt størri forstålsi fyri hesum mekanismum, um læknarnir úti á sjúkrahúsunum skulu gerast betri til at finna røttu viðgerðina til ávisu sjúklingarnar. Lagt verður upp til eina skræddaraseymaða viðgerð, og hetta er eitt lyklorð í krabbameinsviðgerð í dag. Fyri at gera viðgerðina mest effektiva, skal hon skræddaraseymast til serstaka tørvin hjá einstaka sjúklinginum.

Hóast tveir persónar líða av somu krabbasjúku, er tað ikki vist, at teir skulu hava sama heilivág ella somu nøgd av heilivági.

– Vit leita eftir eymastu punktunum hjá krabbakyknum, soleiðis at vit kunnu betra um viðgerðina og tilpassa hana til einstaka sjúklingin, sigur professarin, Nils Brünner.

Hann vísir á, at stabiliteturin í arvaeginleikunum og gerðin av eggjahvítaevni (proteinum) í krabbakyknum er ikki hin sama sum í frísk-

um kyknum. Talan eru nevniliga um serligar mekanismur, sum fáa krabbakyknur ótálmaðar at veksa.

Fyri at finna út av kyknunum vilja granskarar samantvinna nýggjastu tøkna fyri at finna út av, hvat tað er, sum hendir í kyknum frá krabbasvullum eitt nú í brósti, prostata, tarmum, eggjastokkum, heila og blóði hjá fólki, eins og kanningar eisini verða gjørdar við djórum.

– Úrslitini av kanningunum verða so samanborin við aðrar royndir frá krabbameinssjúklingum, sigur Nils Brünner.

Gerast dugnaligari

Professarin endurtekur, at nýggja vitanin skal avdúka eymastu punktini hjá krabbakyknunum, og henda vitan skal so brúkast, tá nýggjar og meira effektivar viðgerðir skulu mennast.

– Eitt annað mál við granskingarverkætlanini er at finna nýggjar sonevndar »biomarkørar«, sum kunnu peika á teir sjúklingar, ið hava størst gagn av júst einari ávísari viðgerð. Við øðrum orðum ynskja vit at gerast dugnaligari til at skræddaraseyma viðgerðir til einstøku sjúklingarnar, sigur Nils Brünner, professari.

vilmund@sosialurin.fo

Tað er Jiri Bartek, professari, ið stendur á odda fyri nýggju granskingarverkætlanini

Ítøkilig mál – ella dreymar

Hvat hevur tú, sum tú kanst vera errin av? Ikki hugsu um alt, tú ikki dugir og ikki eigur. Hugsu heldur um alt tað, tú dugir, alt tað, tú eigur og alt tað, tú kanst. At vera errin er avgerandi, um tú livur í javnvág við teg sjálvan og títt umhvørvi.

Hvør er tú um 10 ár? Brúka nakrar fáar minuttir at hugsu um, hvussu

tú ynskir at liva um 10 ár. Hvar býr tú? Hvørju menniskju eru rundan um teg? Hvørji mál hevur tú nátt? Hvat hugsar tú um framtíðina – hugsar tú um dreymar ella ítøkilig mál? At ímynda sær, hvussu tingini fara at verða, ger tað nógv lættari fyri teg at gera ein dreym til veruleika.

Kelda: www.fegin.fo

